

РЕШЕНИЕ
19.12.2016

Зеленодольск ш.

КАРАР
№104

Татарстан Республикасы
Зеленодольск шәһәрәндә жәмәгать
һәм дини зиратларны төзекләндерү
һәм карап тоту тәртибен раслау
турында

"Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы торак-коммуналь хужалык департаменты" муниципаль бюджет учреждениесе житәкчесе мәгълүматын тыңлаганнан һәм фикер алышканнан соң, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законга, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законына, «Зеленодольск шәһәре» муниципаль берәмлеге Уставына таянып, Татарстан Республикасы Зеленодольск шәһәрәндә жәмәгать һәм дини зиратларны төзекләндерү һәм карап тоту тәртибен раслау турында Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы, Зеленодольск шәһәре Советы **карап бирә:**

1. Татарстан Республикасының Зеленодольск шәһәрәндә жәмәгать һәм дини зиратларны урнаштыру һәм карап тоту тәртибен расларга (кушып бирелә).
2. Зеленодольск шәһәре Советының 2007 елның 6 декабрәндәге 84 номерлы карары белән расланган зиратларны тоту кагыйдәләрен үз көчләрен югалткан дип танырга.
3. Әлеге карарны "Зеленодольская правда» газетасында бастырып чыгарырга, шулай ук Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы составында Зеленодольск муниципаль районының мәгълүмат сайты (<http://zelenodolsk.tatarstan.ru>) интернет челтәрәндә урнаштырырга.

**Зеленодольск шәһәре мэры,
Совет рәисе**

А. В. Тыгин

Татарстан Республикасының Зеленодольск шәһәрендә дини һәм жәмәгать зиратларын карап тоту Тәртибе

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131 – ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, Зеленодольск шәһәрендә зиратларны төзекләндерү һәм карап тотуның әлеге тәртибе (алга таба-тәртип) ижтимагый һәм дини мәсьәләләрне тәртипкә салу һәм карап тотуга бердәм таләпләр билгели Зеленодольск шәһәре территориясендә урнашкан зиратлар (алга таба-зиратлар).

1.2. Бу тәртип таләпләре жирле үзидарә органнары тарафыннан мәжбүри, алар карамагында Зеленодольск шәһәре территориясендә урнашкан күмү объектлары, шулай ук жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә эшчәнлек алып баручы юридик затлар һәм хосусый эшмәкәрләр, гражданныр.

1.3. Әлеге Тәртиптә кулланыла торган төшенчәләр һәм терминнар «Күмү һәм күмү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы Федераль законда, СанПиН 2.1.2882-11 «жирләү билгеләнешендәге зиратларны, биналарны һәм корылмаларны урнаштыруга, урнаштыруга һәм карап тотуга гигиена таләпләре» Россия Федерациясе баш дәүләт санитар табибы карары белән расланган мәгънәдә кулланыла Федерация «СанПин 2.1.2882-11 раслау турында «28.06.2014 № 84» зиратларны, жирләү өчен билгеләнгән биналарны һәм корылмаларны урнаштыру, урнаштыру һәм карап тотуга гигиена таләпләре, «Көнкүреш хезмәтләре " Россия Федерациясенә Милли стандарты белән. Хезмәтләр ритуал. Терминнар һәм төшенчәләр. ГОСТ Р 53107-2008» техник жайга салу һәм метрология буенча Федераль агентлыкның «мили стандартны раслау турында» 18.12.2008 № 516-ст Бюрыгы белән расланган «Россия Федерациясендә женаза һәм зиратларны карап тоту тәртибе турындагы тәкъдимнәр» МДК 11-01.2002, Россия Федерациясе дәүләт төзелешенә НТС беркетмәсе тарафыннан тәкъдим ителгән 25.12.2001 № 01-нс-22//1" жирләү өчен билгеләнгән биналарны, корылмаларны һәм комплексларны планлаштыру һәм карап тоту буенча тәкъдимнәр» МДС 31-10.2004, Россия Федерациясе дәүләт төзелешенә 20.01.2004 ел, № СК-406/12 хаты тәкъдим иткән хаты.

1.4. Бу тәртип максатлары өчен түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

- зират-үлгән яки үлгән кешеләрнең мәетләрен һәм көлләрен күмү өчен билгеләнгән күмү объекты;

- **жәмәгать зираты** – дин тотуларына һәм һөнәри эшчәнлегенә бәйсез рәвештә үлгән яки үлгән кешеләрне күмү өчен урыннар каралган зират-хәрби, дини һәм башка участкаларны үз эченә ала;

- **дини зират** (жәмәгать зиратының дини участогы – зират (жәмәгать

зираты участогы), үлгән яки бер конфессиягә кергән, тиешле дини йолаларны үтәп, үлгән кешеләрне күмү өчен билгеләнгән;

- **зират янындагы территория** - зиратка турыдан-туры тоташкан территория, аның чикләре халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге өлкәсендә Россия Федерациясе законнары таләпләре нигезендә билгеләнгән күрсәтелгән зиратның санитар-саклау зонасы чикләренә туры килә.

2. Норматив сылтамалар

2.1. Тәртип түбәндәге Федераль законнар һәм норматив документлар нигезендә эшләнә:

"Жирләү һәм күмү эше турында" 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы Федераль закон;

«Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында» 1999 елның 30 мартындагы 52-ФЗ номерлы Федераль закон;

"Әйләнә» тирәлекне саклау турында" 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон;

2004 елның 29 декабрдәге 190-ФЗ номерлы Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексы;

СанПиН 2.1.2882 - 11 «Зиратларны, жирләү өчен билгеләнгән биналарны һәм корылмаларны урнаштыру, урнаштыру һәм карап тотуга гигиена таләпләре»;

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 18.05.2007 елдагы карары

№ 196 "Татарстан Республикасында» жирләү һәм күмү эше турында" Федераль законны гамәлгә ашыру чаралары хакында»;

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Карары 27.12.2013 № 1071 «Татарстан Республикасының шәһәр төзелеше проектлауның республика нормативларын раслау турында»;

СНиП 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү;

2002 елның 25 декабрдәге 01-НС-22/1 номерлы Россия Федерациясендә жәназа һәм зиратларны карап тоту тәртибе турында тәкъдимнәр (РФ Дәүләт төзелешенең НТС беркетмәсе тарафыннан тәкъдим ителгән);

2004 елның 20 гыйнварындагы СК-406/12 номерлы РФ Дәүләт төзелеше хаты белән тәкъдим ителде)

3. Гомуми зират таләпләре

3.1. Зиратлар муниципаль милек реестрына кертелергә тиеш. Зеленодольск шәһәрендә хужасыз зиратлар булу рөхсәт ителми.

3.2. Зиратлар астындагы жир кишәрлекләре, шулай ук зиратлар территориясендә урнашкан биналар, корылмалар һәм корылмалар Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә муниципаль милеккә рәсмиләштерелергә тиеш.

3.3. Зиратларны урнаштыру шәһәр төзелеше законнары һәм халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турындагы законнар таләпләре нигезендә

башкарылырга тиеш.

3.4. Дәүләт һәм муниципаль зиратлар белән идарә итү әлеге мөһим шәһәр төзелеше объектларының түбәндәге ижтимагый әһәмиятле функцияләрен исәпкә алып башкарыла:

- истәлек (якыннарын искә алу урыны – «Хәтер паркы»);
- мәдәни-тарихи (төрле чорлар һәм стильләр һәйкәлләрендә, кабер ташлары эпитафияләрендә – тарихның визуаль битләрендә чагылган тарихның әһәмиятле өлеше буларак);
- экологик (шәһәр һәм авыл торак пунктларының экологик каркасын формалаштыручы яшелләнделерелгән территорияләр системасына кергән махсус билгеләнештәге яшелләнделерелгән территория буларак);
- санитар (объект буларак, аны төзекләндерү һәм эксплуатацияләү санитар-эпидемиологик куркынычсызлык таләпләрен үтәүне тәмин итәргә тиеш).

3.5. Зиратларны урнаштыру өчен жир кишәрлекләрен сайлаганда шәһәрнең шәһәр төзелеше структурасында зиратларны рациональ урнаштыру принцибы үтәлгә тиеш.

3.6. Зиратларны территорияләргә урнаштырырга рөхсәт ителми:

- үзәкләштерелгән су белән тәмин итү һәм минераль чыганаclarның санитар саклау зоналарының беренче һәм икенче пояслары;
- беренче курорт санитар саклау зонасы;
- карстланган, көчле ярылган токымнар өслегенә һәм сулыкларны тишү урыннарына чыгу белән;
- жир өслегеннән ике метрдан да ким булмаган грунт сулары басып тору белән, шулай ук су баскан, жир тетрәүгә һәм жимерелүгә дучар булган, сазланган;
- күлләр, елгалар һәм хужалык-көнкүреш ихтыяжлары, коену һәм мәдәни-сәламәтләндерү максатларында халык куллана торган башка ачык сулыклар ярларында.

3.7. Зират астындагы участок түбәндәге таләпләрне канәгатьләндерергә тиеш:

- торак пунктның капма-каршысы, ачык сулыклар, шулай ук халык тарафыннан хужалык-эчү һәм көнкүреш максатларында грунт суларын кулланганда читкә тайпылу;
- язгы ташу вакытында су басмаска;
- жир өслегеннән ким дигәндә ике метр ераклыкта жир асты суларының тору дәрәжәсенә ия булу. Жир өслегеннән ике метр биеклектә участок кремациядән соң күмү өчен зират урнаштыру өчен генә кулланылырга мөмкин;
- 1,5 метр тирәнлектә коры, күзәнәкле туфрак (комлы, комлы) һәм 6-18% эчендә туфрак дымы белән түбәнрәк.

3.8. Зиратны урнаштыру өчен жир кишәрлеген сайлау санитар-эпидемиологик бәяләү нигезендә башкарыла:

- санитар-эпидемиологик хәл;
- шәһәр төзелеше билгеләнеше һәм территориянеандшафт зоналаштыру;
- геологик, гидрогеологик һәм гидрогеохимик мәгълүматлар;
- туфрак-географик һәм туфракның үз-үзен чистарту сәләте;
- эрозия потенциалы һәм пычрату миграциясе;

- транспорт мөмкинлеге.

3.9. Зиратлар территорияләрәндә һәм зиратларга яқын территорияләрдә зиратларга хезмәт күрсәтү һәм ритуаль хезмәтләр күрсәтү белән бәйлә булмаган биналар һәм корылмалар урнашырга тиеш түгел.

3.10. Зиратлар территорияләрәндә инвалидлар һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен уңайлы мохит оештырылырга тиеш.

3.11. Зиратларга машина юллары каты капланган булырга тиеш.

3.12. Зиратлар территорияләрәндә яисә зиратларга яқын территорияләрдә транспорт чаралары, шул исәптән автокатафалклар өчен (алга таба – автостоянка) бушлай тукталышлар каралган булырга тиеш.

Автостоянка мәйданы 1 гектар мәйданда 10 машина урыны, 1 га крематорий территориясендә 20 машина урыны исәбеннән билгеләнә. Инвалидларның махсус автотранспорт чараларын кую өчен һәр автостоянкуда 10 проценттан да ким булмаган (ләкин бердән дә ким булмаган машина урыны) бүлөп бирелергә тиеш. Автостоянкалар һәм жәмәгать транспорты тукталышларын зиратлардан 150 м ераклыкта урнаштырырга кирәк.

Транспорт юлыннан алып керү капкасына кадәр борылу радиусы тәмамланганнан алып зиратка чыгу капкасына кадәр ара 30 метрдан да ким булмаска тиеш.

3.13. Зиратларга керү юллары, автомобиль һәм хужалык эчендәге транспорт өчен транспорт юллары киселешендә яшелләндерү визуаль контрольне тәмин итү һәм юл-транспорт һәләкәтләрән булдырмау өчен 9 метр чигенергә тиеш.

4. Зиратларны төзекләндерү өчен төп таләпләр

4.1. Яңа зиратлар булдыру һәм аларны төзекләндерү санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм СанПиН 2.1.2882-11 нормативлары нигезендә «зиратларны, жирләү өчен билгеләнгән биналарны һәм корылмаларны урнаштыру, урнаштыру һәм карап тотуга гигиена таләпләрен», шулай ук МДС жирләү өчен билгеләнгән биналарны, корылмаларны һәм комплексларны планлаштыру һәм карап тоту буенча тәкъдимнәрне үтәргә кирәк 31-10.2004.

4.2. Гамәлдәге зиратларда зиратларны урнаштыруга, шул исәптән зиратны функциональ зоналарга (зират периметры буенча керү, ритуал, административ-хужалык, күмү, мораль (Яшел) саклауга) бүлүгә карата Россия Федерациясе законнары таләпләре, әлеге таләпләрне үтәү мөмкин булган дәрәжәдә, мәжбүри тәртиптә үтәлергә тиешле түбәндәге таләпләрдән тыш, үтәлергә тиеш:

- су үткәрми торган катлам булу;
- дренаж системасы булу;
- периметр буенча зират территориясен коймалау;
- юллар һәм автостоянкалар оештыру.

4.3. Зират территориясе периметр буенча ким дигәндә 2 м биеклектәге койма белән капланырга тиеш.

Урман-парк саклагыч полосасында урнашкан зиратлар агач һәм куак төрләрәннән яшел киртә һәм 0,6-0,8 м тирәнлектә чокыр рәвешендә булырга мөмкин.

4.4. Зират территориясе булырга тиеш:

- юл челтәре;
- административ-көнкүреш бинасы, яки зиратлар өчен сакчы йорты;
- килүчеләр су алу урыны белән су сибү һәм урып-жыю эшләре өчен су белән тәэмин итү системасы, техник ихтыяжлар өчен су саклау танклары;
- зиратлар өчен ачык яктырту системасы;
- үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасына тоташтыру яки ассенизация (вакуум) махсус техника белән хезмәт күрсәтү мөмкинлеге булган блок-модульле санузел;
- зиратлардан һәм крематорийлардан ачык майданнарга, кюветларга, канауларга һәм траншеяларга чистартылмаган юынты суларны агызу мөмкинлеген бетерә торган дренаж сулары системасы;
- чүп контейнерлары һәм чүп савытлары составында калдыклар жыю системасы;
- зиратның схематик планы;
- күрсәткеч-табличкалар рәвешендә навигацион мәгълүмат бирү системасы (зиратлар өчен);
- зират территориясендә үз-үзенә тоту кагыйдәләреннән һәм аншлаглардан торган мәгълүмати система.

Вандализм күренешләренә каршы көрәш максатларында зиратларны видеокүзәтү системасы белән жиһазларга киңәш ителә.

4.5. Зиратлар территориясен күмү ысулына карамастан түбәндәге функциональ зоналарга бүлүргә кирәк:

- керү;
- йола;
- административ-хужалык;
- күмү;
- зират периметры буенча әхлакый (Яшел) саклау.

4.6. Керү зонасын ритуал зонасы белән чиктәш урнаштырырга киңәш ителә. Керү зонасында аерым керү-автотранспорт өчен чыгу һәм килүчеләр өчен керү, аерым хужалык керү, машина кую урыны һәм жәмәгать транспорты тукталышы каралган. Бу зонада шулай ук белешмә-мәгълүмат стенды, чәчәк киосклары һәм чәчәк сату урыннары, жәмәгать бәдрәфләре, эскәмияләр, эчәргә яраклы фонтаннар булдырырга кирәк. Бу зонада сервис объектлары һәм кунаклар өчен ял итү урыннары булырга мөмкин.

Транспорт юлыннан алып керү капкасына кадәр борылу радиусы ахырыннан 30 метрдан да ким булмаска тиеш.

4.7. Жәмәгать транспорты тукталышларын зиратка керү юлыннан 150 м ераклыкта урнаштырырга кирәк.

4.8. Зиратларның ритуаль зонасын төп подъезд һәм административ-хужалык зонасы янында урнаштырырга кирәк.

Ритуал зонада күздә тотылырга тиеш:

- матәм йолаларын үткәрү һәм сабуллашу өчен биналар һәм корылмалар;
- иконик биналар һәм корылмалар;
- ижтимагый әһәмияткә ия һәйкәлләр;
- тишекләр белән ял итү майданчыклары;
- хәтер өчен биналар яки корылмалар .

Матәм йолалары йортын гамәлдәге, ябык яки яңа проектлана торган зиратлар территориясендә урнаштырганда, шул исәптән матәм йолалары йорты участогында жирләү хезмәте бюросы, мораль яклау яшелләндерелгән зонаны (алга таба – ЗМЗ) жирләү өчен участоклар ягыннан оештырырга кирәк булганда да.

Хәрби каберлекләр өчен участоклар булган жәмәгать зиратларының ритуал зонасы хәрби бүлекчә һәм оркестрның мактаулы эскортын, шулай ук хәрби бүлекчәнең тантаналы маршы өчен Марш юлы (мәйданчыгы) төзелешен тәмин итәргә тиеш.

Марш юл киңлеге (мәйданчыклар) ким дигәндә 4,5 м, озынлыгы 30 м булырга тиеш.

4.9. Зиратларның административ-хужалык зонасы керү зонасы белән чиктәш булырга тиеш.

15 гектардан артык мәйданлы зиратларда административ-көнкүреш бинасы, матди һәм инвентарь складлары, зират территориясенә хезмәт күрсәтү өчен машиналарның һәм механизмнарның жылы тукталышы, трансформатор подстанциясе, котельня (жылылык белән тәмин итү чыганагыннан шактый ераклыкта), хезмәт күрсәтүче персонал өчен санузел булырга тиеш.

Бу зонада 15 гектарга кадәр булган зиратларда административ-көнкүреш бинасы (караучы йорты), ягулык һәм материаллар өчен түбә, хезмәт күрсәтүче персонал өчен санузел урнаштырылырга тиеш.

4.10. Кабер зонасы зиратның төп функциональ өлеше.

Барлык төр зиратлар өчен күмү зонасының мәйданы зиратның гомуми мәйданының 70% тан артмаска тиеш.

Каберлек зонасы өчен 0,5 гектардан да ким булмаган һәм 40 гектардан артык булмаган участоклар бүлеп бирелергә тиеш.

Жирләү зонасына 40 гектардан артык мәйданны бүлеп биргәндә, участокны аерым билгеләр белән аерылган зоналарга бүлеп куярга кирәк, шуна күрә һәр күмү зонасының мәйданы 40 гектардан артмасын.

Билгенең киңлеген анда инженер системалары һәм челтәрләре комплексы булган магистраль юл, шулай ук юлның һәр ягында ике рәт агач һәм куак утырту исәбенә урнаштырырга кирәк.

Зиратта ял итү урыннары, төзекләндерүнең кече архитектура формалары, килүчеләргә хезмәт күрсәтү өчен биналар һәм корылмалар, шулай ук үз составында күмүләр булмаган мемориаль биналар һәм корылмалар урнаштырганда, аларны Зиратның тышкы ягыннан күзәтеп булмаслык итеп урнаштырырга кирәк.

Билгеләнгән урыннарда күмү, шул исәптән кремациядән соң да, рөхсәт ителми.

Зиратта урнаштыруга рөхсәт ителә торган объектларның составын МДК 11-01.2002 нигезендә кабул итәргә кирәк.

Бинаны-колумбарийны аның тирәсендәге аерым участка урнаштырганда, зиратта оештырырга кирәк.

Кабер зонасының планлаштыру структурасы элементлары кварталлар һәм секторлар, алар квартал баганаларда хәрәф һәм санлы билгеләр белән аерылып торалар.

Кварталлар ким дигәндә 3,5 м киңлектәге эчке каты юллар белән аерыла. кварталлар эчендәге секторлар 1,2 м ким булмаган каты капланган аллеялар белән аерыла.

Эчке юллар һәм зиратлар аллеялары салганда участкагы иң ерак кабердән алып юлга яки аллеяга кадәр араны 25 метрдан артык алырга ярамай.

Традицион типтагы зиратларда ялгыз каберлекләр, гаилә каберләре, Туганнар каберлекләре, каберлекләр һәм мемориаль корылмалар өчен кварталлар һәм (яки) секторлар бирелергә тиеш.

Ялгыз зиратларны, таләп ителмәгән тузаннарны күмү өчен зират участкаларын, шулай ук шәхесен ачыкый алмаган затларны ритуал зонасы янында урнаштырырга кирәк, алар нигезендә зиратның архитектурасының һәм андшафтының иң монументаль һәм даими өлешен формалаштырырга кирәк. Бу участкаларда төзелә торган мемориаль корылмаларны бердәм композицион системага зиратның ритуаль зонасында барлыкка килгән матәм йоласы объектлары белән бәйләргә кирәк.

Зиратларда мактаулы күмү урыны булырга мөмкин-төп аллея буенда аерылып торган аерым сектор, уңайлы карашлар һәм яхшы күзәтү. Сектор чикләрендә 5 м² дән дә ким булмаган мәйданда жирләү участкалары Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты житекчәсе карары белән дәүләт һәм ижтимагый оешмалар тәкъдиме буенча бирелә.

Хәрби каберлекләр өчен жәмәгать зиратлары секторларында хәрби Мактау мәйданнары булырга тиеш.

Дини кварталлар һәм жәмәгать зиратлары секторлары дини оешмалар һәм конфессияләр таләпләрен һәм традицияләрен исәпкә алып эшләнәргә тиеш.

Дини кварталларны һәм жәмәгать зиратлары секторларын ким дигәндә 20 м киңлектәге еланнарны аерырга кирәк. зона территориясе Кече архитектура формалары ярдәмендә яшелләндерү һәм төзекләндерү өчен файдаланылырга мөмкин.

Дини кварталларда һәм жәмәгать зиратларының секторларында дини корылмалар яки биналар белән сабуллашу һәм искә алу йолаларын үткөрү өчен ритуаль зоналар тәкъдим ителә.

Кремациядән соң күмелгән зиратларда күмү өчен участкалар бирелергә тиеш:

туфраклы чүп үләнә жиргә һәм колумбариядә;

Колумбия биналарында һәм Колумбия стеналарында тузан белән чүп савыты;

уртак һәйкәл белән билгеләп үтелергә тиешле «таләп ителмәгән туфрак».

Күмү зонасының архитектур йөзен формалаштырганда генераль планнар һәм проектлар эшләнәргә тиеш, аларда күмү корылмаларының төрләренең һәм күләмнәренең регламентлары билгеләнәргә тиеш.

Күмү участкаларын проекктаганда зиратларны үстерүнең генераль планнарында кварталлар составында кабер корылмаларын күләмле чишүнең төрле төрләрен күздә тоткан секторларны бүлеп бирергә кирәк.

Генплан билгеләгән секторларда кабер ташларының бер яки берничә кварталы территориясендә оештырылганда, мондый участкалар өчен кабер корылмаларының составын һәм күләмен регламентлаштыруны кертергә кирәк.

Зиратларның кварталларын планлаштырылган хәл итүдә кабер янында сабуулашу урыннарын оештыру өчен участоклар булдырырга кирәк.

Зиратларда (аллеяларда) хәрәкәт итү һәм атмосфера явым-төшемнәренән саклау өчен ял итү урыннары, шул исәптән түбә астындагы эскәмияләр оештырырга кирәк.

4.11. Зират периметры буенча әхлакий (Яшел) саклау зонасы.

Зиратлар периметры буенча божра (әйләнү) юлы бар хужалык әһәмияте. Туалетлар, чүп-чар жыючылар һәм су сибү трассасы юл буенда урнашкан.

Зират периметры буенча ЗМЗ киңлеге 20 м. дан да ким булмаска тиеш. зиратны визуаль яклауны тәмин итәргә, шул исәптән подъездлар, подъездлар һәм чыгу, торак, балалар һәм дөвалау учреждениеләре ягыннан күзәтүне ябарга кирәк.

5. Үлгәннәрне күмү тәртибе

5.1. Үлгәннәрнең каберләре үлем турында таныклык күрсәтеп башкарыла.

5.2. Зиратларда күмүгә заказлар зират конторалары һәм жирләү эше мәсьәләләре буенча махсус хезмәт салоны-кибете филиаллары аша рәсмиләштерелә, кагыйдә буларак, бер тәүлек алдан, дин үзенчәлекләрен һәм үлгән кешеләрнең милли традицияләрен исәпкә алып.

Заказ бирүче белән килештереп күмү вакыты заказны рәсмиләштергәндә билгеләнә.

5.3. ТР Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре министрлыгында дөүләт хезмәткәрләрен аттестацияләү буенча комиссия утырышы булды.

5.4. Ачык зиратларда яки гамәлдәге зиратларның өстәмә бүлеп бирелгән участокларында күмү, кагыйдә буларак, эзерләнгән каберләрнең гамәлдәге номерлары буенча эзлекле тәртиптә башкарыла.

5.5. Барлык зиратларда булган каберләргә күмү минераллашу чоры чыкканнан соң (соңгы күмелгәннән соң 15 ел), зират администрациясе рөхсәте белән һәм кабер теркәлгән гражданның (оешмаларның) язма гаризасы буенча булган участоклар чикләрендә рөхсәт ителә.

5.6. Туган участокның буш урынында күмү гражданның (оешмаларның) язма гаризасы буенча зират администрациясе тарафыннан рөхсәт ителә.

Туган жир участкаларында тузанлы чүп савытларын күмү зират администрациясе тарафыннан хәл ителә һәм, элекке күмү вакытына карамастан, гражданның (оешмалар) гаризасы буенча башкарыла.

5.7. Билгеләнгән тәртиптә хужасыз дип танылган каберләргә күмүләр гомуми нигездә башкарыла.

5.8. Архив документлары булмаган туган каберләргә яки мондый каберләр белән коймаларда буш урыннарда күмүләр якин туганнарының язма гаризалары (аларның туганлык дәрәжәсе һәм милек хокукы - һәйкәлләр, киртәләр һ.б.) нигезендә зират администрациясе рөхсәте белән башкарыла. гражданның бу зиратта күмүләрне раслаучы документлар.

5.9. Кабер калкулыгында зират хезмәткәрләре тарафыннан күмелгәндә үлгән кешенең фамилиясе, исеме һәм әтисенең исеме, аның үлеме датасы һәм

теркәү номеры күрсәтелгән билге куела.

5.10. Һәрбер күмү зират администрациясе тарафыннан каберлекләре теркәү Китабында (Тәртипкә 1 нче кушымта) теркәлә, ул зират администрациясендә мәңге саклана.

Күмү белән шөгьльләнүче гражданның (оешмаларга) таныклык бирелә (тәртипкә 2 нче кушымта).

Башка гражданның (оешма) күмүне яңадан теркәү һәрбер аерым очракта жирләү эше мәсьәләләре буенча махсус хезмәт җитәкчеләге тарафыннан карала.

6. Күмү урыннары, кабер корылмалары (кабер ташлары), кабер урыннарын коймалау

6.1. Күмүләр түбәндәге төрләргә бүленә:

– бер кабергә-ялгыз һәм аз керемле гражданның өчен;

– 2-6 кабер өчен-гаилә әгъзалары;

- 6-20 кабер өчен төркем-авария һәм һәлакәт корбаннары өчен;

- туганнар (гомуми) җәсәдләре тулысынча сакланмаган затлар өчен дәүләт яки муниципаль бюджет хисабына күмелгән ялгыз гражданның, массакуләм һәлакәтләр һәм башка гадәттән тыш хәлләр корбаннары өчен билгеләнә алмыйлар.

Төрле типтагы Күмү урыннарын урнаштыру күрсәтелгән күмү төрләренең һәрберсе буенча махсуслашкан кварталларда, секторларда җитештерү максатка ярашлы.

6.2. Күмү өчен мәйданның зурлыгы:

- Бер мәрхүмне күмү өчен 1,2 м х 2,2 м;

- Ике мәрхүмне күмү өчен 2,5 м х 2,2 м яки үлгән якын туганын күмү өчен өстәмә урын биргәндә.

6.3. Каберлек өчен яңа (буш) участок биргәндә, күмү урынының бөтен озынлыгы буенча дүрт якның берсе белән күмелгән урынга (кабер) ирекле керү тәмин ителергә тиеш. Кабергә бушлай керү мөмкинлеген бирүче юлның киңлегенә 0,5 мнан ким була алмый.

6.4. Кабер ташлары жирләү өчен бүлөп бирелгән участок чикләрендә урнаштырылырга тиеш. Кискен һәм чәнечкеле кисү элементлары булган кабер коймаларын урнаштыру килүчеләрнең һәм хезмәт күрсәтүче персоналның җәрәхәтләрен булдырмас өчен рөхсәт ителми. Кабер коймаларының биеклегенә 0,8 м дан артык түгел.

6.5. Кабер ташларына (кабер ташларына) карата таләпләр, үлгән кешеләрнең хәтерен мәңгеләштерү өчен билгеләнгән мемориаль мәгълүматны үз эченә алган архитектура-төзелеш корылмаларына керүеннән чыгып билгеләнә.

6.6. Кабер корылмаларын, коймаларны урнаштыру яки алыштыру белән бәйле зиратларда барлык эшләр зират администрациясе рөхсәте белән башкарыла.

6.7. Кабер корылмаларын (коймаларны) бары тик күмү урыннары чикләрендә генә урнаштыру рөхсәт ителә.

Кабер корылмасының биеклегі (кабер ташы) 2,5 м дан артып китә алмый, койма биеклегі – 1,5 м.

6.8. Урнаштырылган кабер ташлары (кабер ташлары), коймаларда күмү урыны яки аның өстендә эленгән өлешләр булырга тиеш түгел.

6.9. Кышын кабер корылмаларын (кабер ташларын) урнаштыру рөхсәт ителми.

6.10. Урнаштырылган кабер ташлары (кабер ташлары), коймалар һәр зиратның архитектура -андшафт мохитенә туры килергә тиеш.

Зиратның архитектура -андшафт мохитенә ярашлы жирләү урыннары территориясендә киләчәктә койма урнаштырмыйча гына күмү каралган, койма кую тыелган.

6.11. Әлегә Тәртипнең 6.7, 6.8, 6.10 пунктларын бозып урнаштырылган кабер ташлары (кабер ташлары) сүтелергә тиеш.

6.12. Кабер ташы корылмалары (кабер ташы, стела рәвешендәгә һәйкәл,obelisk, плитә, скульптура, таш, Хач, ябык склеп, пантеон, эчке киңлекләре яки биналары булган төрбәләр, шул исәптән ротунда формасында, шулай ук саркофаг рәвешендәгә каберлекләр) зиратлар администрациясә белән килешенеп урнаштырыла һәм урнаштыруны теркәү Китабында теркәлә кабер ташы (тәртипкә 3 нче кушымта).

6.13. Үлгәннәрнең тузанлы чүп савытларын күмү өчен колумбарийлар һәм кайгы диварлары зират территорияләрендә махсус бүлеп бирелгән жир кишәрлекләрендә урнаштырылырга яки зиратның периметры буенча урнаштырылырга тиеш.

7. Зиратлар территориясен төзекләндерү һәм яшелләндерү

7.1. Зиратларның бөтен территориясә буенча юл челтәре аерым участокларда, шул исәптән биналарның һәм корылмаларның, аерым алганда, аларның әһәмиятеннән һәм күләменнән, хәрәкәтнең исәп-хисап интенсивлыгынан түбәндәгә категорияләргә бүленә:

магистраль юллар, үзәк майданнар һәм төп аллеялар;

кварталара эчке юллар;

квартал аллеялары һәм сәяхәт юллары.

7.2. Магистраль юллар үзәк майданнарга, төп аллеяларга, иң зур йөк һәм хәрәкәт интенсивлыгы булган хужалык зонасына, шулай ук янғын сүндерү машиналарына яки техникасына хезмәт күрсәтү өчен эшләнгән.

7.3. Кварталара эчке юллар һәйкәлләрне йөртү һәм территорияне жыештыру максатынан автомашиналар йөрү өчен каралган.

7.4. Квартал эчендәгә аллеялар секторларда жәяүлеләр элемтәсә һәм жирле моторлы хужалык транспорты өчен, жәяүлеләр өчен юллар-күмү участокларына якынлашу өчен.

7.5. Зиратларны төзекләндерү элементлары составына керергә кирәк:

- жөназа катнашучыларының очрашу урыннары;

- төп биналар янында, аллеяларда, күмү кварталларында һәм ял итү майданчыкларында урнаштырыла торган стационар эскәмияләр, бакча диваннары;

- күмү секторында булырга тиеш көчле урындыклар (бер секторга 6-8);

- килүчеләр өчен күлэгәле тишекләр һәм Пергола;
- ялкынлы су автоматлары;
- яшел майданнарны сугару өчен краннар белән декоратив касәләр;
- ижтимагый бәдрәфләр;
- кошлар өчен йортлар;
- чүп жыю һәм чүп савытлары.
- телефоннар-автоматлар.

7.6. Зиратларны бизәүдә символ-скульптуралар, күмү алдыннан савыт-саба урнаштыру өчен постаментлар һәм башка кечкенә формалар кулланылырга мөмкин. Рәсмиләштерү элементларында Россия халыкларының мәдәни-этник һәм дини традицияләрен чагылдырырга киңәш ителә. Зират төзелешендә стиль бердәмлегенә омытылырга кирәк.

7.7. Зиратлар территориясен санитар чистарту максатларында каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен 1 м³ нан 0,5 гектардан ким булмаган зират территориясеннән чүп савытлары (контейнерлар) карала. Чүп-чар жыю майданнары сакланырга һәм каты капланырга тиеш. Чүп-чар жыю контейнерлары өчен майданчыклар жәяүлеләр хәрәкәте юлларына турыдан-туры тоташырга тиеш түгел. Аларга ким дигәндә 4,5 м якин килүне оештырырга кирәк.

7.8. Киосклар һәм лотокларны жәяүлеләр хәрәкәте зоналарына урнаштырганда 1,5 метр киңлектәге, жәяүлеләр юллары һәм тротуарлар буенча жәяүлеләр хәрәкәте полосаларына эләкмәгән сатып алуучылар өчен зона каралган.

7.9. Зиратлар территорияләрен яшелләндерү һәм төзекләндерү "андшафт-рекреация территориясе «ның 4 нче бүлеге таләпләре нигезендә проектланырга тиеш СНиП 2.07.01-89*».

7.10. Зират территорияләрен төзү һәм төзекләндерү буенча барлык эшләр булган агачларны, куаклыкларны һәм үсемлек грунтларын максималь рәвештә саклап башкарылырга тиеш.

7.11. Жирләү өчен билгеләнгән биналар һәм корылмалар участокларында 20 м киңлектәге яшелләндерелгән еланнарны күздә тотарга кирәк.

7.12. Яшел үсентеләр майданы зиратлар һәм крематорий майданының ким дигәндә 20% тәшкил итәргә тиеш. Булган үсентеләрне яшелләндерү яки реконструкцияләү эшләре билгеләнгән тәртиптә расланган проектлар буенча башкарылырга тиеш.

7.13. Хәзерге үсентеләр яшенә һәм токым составына карамастан исәпкә алынырга тиеш.

7.14. Яңа зиратларны һәм крематорийларны яшелләндерү төзелеш эшләренең гомуми комплексына керергә һәм объектны эксплуатациягә кертү вакытына яки төзелешнең билгеле бер этабы тәмамланганнан соң тәмамланырга тиеш.

7.15. Яшелләндерүне Жир һәм жир асты корылмалары һәм юллар төзелеше тәмамланган участокларда гына башкарырга кирәк.

7.16. Яшелләндерү эшләрен башкарганда «территорияләренә төзекләндерү» III-10-75 нче СНиП таләпләренә таянырга кирәк.

7.17. Зиратлар территориясен инсоляцияләү һәм жылләтү өчен 1 гектарга агач утырту тыгызлыгы 170-250 данәдән артмаска тиеш, куаклар – 2000-2500

данә.

7.18. Зиратлар территориясен яшелләндерү өчен яшь төркемнәренә югары утырту материалын кулланырга кирәк, утырту материалының гомуми ихтыяжына түбәндәгечә:

20% зур агач үсентеләре
шул ук, уртача 60%
шул ук, кечкенә 20%
20% зур үсенте куаклары
урта үсенте куаклары 80%

7.19. Шәһәр жирлекләрендә һәм шәһәр округларында урнашкан зиратлар территориясен яшелләндергәндә агачлар һәм куаклар, чәчәкле үсемлекләр һәм газон үләннәре ассортиментын сайлау туфрак-грунт һәм климат шартлары белән билгеләнә. Барлык очракларда да жирле үсемлек төрләренә өстенлек бирелергә тиеш.

7.20. Зиратлар территориясен яшелләндергәндә газон барлык яшелләндерү мәйданының 30% тан да ким булмаса тиеш. Яхшыртылган (партия тибындагы) газонны керү зонасының аеруча җаваплы участкаларында һәм матәм тантаналары зоналарында гына оештырырга мөмкин. Калган территориядә бакча тибындагы газоннар карала.

7.21. Зиратлар территориясен яшелләндергәндә, яшелләндерүнең гомуми балансында чәчәк түтәлләренә чагыштырма авырлыгы 1,5-3% тәшкил итә ала. Чәчәк түтәлләре урнаштырылган очракта, аларның гомуми мәйданында 55-60% күпьяллык үсемлекләргә били ала.

7.22. Чәчәк түтәлләре төзекләндерелгән очракта, 1 м² чәчәк утырту нормасын кулланырга мөмкин: очучы - 55 данә, күпьяллык үләннәр - 17 данә, келәм-220 данә.

7.23. Зиратлар территориясен яшелләндергәндә керү зонасын һәм матәм тантаналары зонасын парадлы итеп рәсмиләштерергә кирәк. Яшелләндерү элементларын урнаштыру даими һәм ирекле булырга мөмкин. Яшел үсентеләр чаралары белән зоналар буенча килүчеләр хәрәкәтенә һәм бүленешенә төп юнәлешләр ачыкларга һәм объектларга бүлү полосаларын тутырырга кирәк.

7.24. Әлеге территорияләргә яшелләндерү түбәндәге алымнар белән башкарыла:

- аеруча кыйммәтле агачлардан декоратив төркемнәр утырту;
- жәмәгать транспорты һәм шәхси машина кую урыннарын киселгән киртәләр һәм куаклар белән бизәү;
- төп юл буенда гади Агач утырту;
- газон һәм чәчәк түтәлләре белән Транспорт һәм жәяүлеләр юллары арасында бүлү полосаларын бизәү;
- төп биналар алдында зур ачык партерлар булдыру.

7.25. Зиратлар территориясен яшелләндергәндә, керү зонасын һәм матәм тантаналары зонасын яшелләндерү өчен төрле агач һәм куакларның утырту материалын кулланырга кирәк.

7.26. Шәһәр жирлекләрендә һәм шәһәр округларында урнашкан зиратлар аллеясын чәчәк бизәүгә чәчәк түтәлләре, рабаткалар, партерлар, бордюрлар, газонда очучылар һәм күпьяллыкларның ирекле композицияләре, күчмә

вазоннар кертергә мөмкин.

7.27. Кварталларга юллар челтәре белән бүленгән күмү зонасын яшелләндерү квартал периметры буенча агачлар һәм куаклар утырту белән башкарылырга тиеш. Шул ук вакытта хслы агач төрләрәнә (европа чыршысы, чәнечкеле чыршы) өстенлек бирергә кирәк.

7.28. Жирләү участкаларында гражданнар тарафыннан агач утырту рөхсәт ителми.

7.29. Яшелләндерү эшләрендә нечкә агачлы агач үсентеләрен, шулай ук мамык ясаучы агачларны куллану тыела.

7.30. Каберлеклекләре күмү өчен мәйданны яшелләндерү ачык газон белән хәл ителергә тиеш. Чәчәкләр һәм чәчәкле декоратив яфраклы куаклар белән өстәмә яшелләндерү мөмкин.

7.31. Административ-хужалык зонасын яшелләндерү аны калган территориядән аерырга тиеш һәм түбәндәге алымнар белән башкарылырга мөмкин:

- ике рәт яфраклы агачлардан һәм янғын куркынычы корылмалары тирәсендәге бер рәт куактан тыгыз утырту;
- төзелештән һәм юллардан буш булган участкаларда газон урнаштыру;
- төзелеш һәм юллардан буш булган барлык участкаларда газон урнаштыру;
- хужалык мәйданчыкларын куаклардан киртәләр белән әйләндереп алу;
- агачлар һәм куаклар белән жәяүлеләр юлларын һәм юлларны тикшерү;
- бөдрә үсемлекләр белән аерым биналарны бизәү;
- эчке ишегалларында Түбән үскән агач формалары утырту.

7.32. Бу зонаны хслы токымнар белән яшелләндерү гомуми утырту күләменәң 10% тан артмаска тиеш. Аз үлчәмле утырту материалын кулланырга кирәк. Урта үсентеләр гомуми ихтыяжның 10% тан артмаска тиеш.

7.33. Шәһәр жирлегендә яки шәһәр округында урнашкан зират яки крематорий тирәсендә урнашкан Яшел саклау зонасы 20 м киңлектәге тыгыз утырту полосасы белән барлыкка килергә мөмкин. минималь полоса ике рәт агач һәм ике катлы куак киртәсеннән торырга тиеш. Защитслы токымнар саклау зонасын яшелләндерүдә 65-70% тәшкил итәргә тиеш.

7.34. Булган, шактый тыгыз утыртмаларда урнашкан зиратлар яки крематорий территорияләрен фехтовкалау өчен куаклардан киртә кулланырга кирәк.

7.35. Яшелләндерү эшләрен башкарганда жирнең югары уңдырышлы катламын саклауга яки булдыруга аерым игътибар бирергә, ә ул булмаганда – грунт алып килергә кирәк. Булган үсентеләр утыртылган участкаларда 25% ка кадәр, газоннар өчен – 10 смнан да ким булмаган катлам күләмендә, чәчәкләр өчен – 25 см. га кадәр күләмдә агачлар һәм куаклар утырту өчен турыдан-туры жирле үсемлек грунтты кертү белән чикләнергә мөмкин.

III һәм IV категорияле туфрактарда үсемлек грунтты 50-100 см, газоннар өчен - 15 см; чәчәк түтәлләре өчен - 25-30 см. агач утыртуга кертелә.

7.36. Яхшыртылган типтагы газоннар булдыру өчен бер ярма орлыгын 150-180 кг/га исәбеннән чәчү нормасын кулланалар. гадәти газонны уртача 60-100 кг/га чәчү нормасы булган үләннәр катнашмасы белән чәчәләр. Эшкәртү тирәнлегендә астында цветники өчен летников 20-30 см, өчен күпьяллыклар-40-80

см.

7.37. Үсентеләрне карап тоту һәм карап тоту буенча агротехник чаралар комплексы Россия Дәүләт төзелеше тарафыннан 15.12.99 № 153 тарафыннан расланган " Россия Федерациясе шәһәрләрендә яшел үсентеләр булдыру, саклау һәм тоту кагыйдәләре» нигезендә башкарылырга тиеш.

7.38. Зиратлар территориясендә яшел үсентеләрне карау һәр үсенте төркеме буенча аерым үткәрелә, шул ук вакытта территорияләрне карау интенсивлыгы буенча бүләргә кирәк.

Иң интенсив кайгырту:

- керү зонасының яшел үсентеләре, тантаналы-матәм тантаналары зоналары, төп аллеялар һәм мактаулы күмүләр;

- агач-куак утыртылганнан соң беренче 2-3 елда һәм утыртканнан соң беренче 5 елда зур агачлар;

- партерлы яшеллек, Альпинария, Розария, сортлы сирень, бөдрә үсемлекләр участкалары, сулыклар янындагы участкалар.

Өстәмә кайгырту чаралары Агач тажларын һәм хслы куакларны яңгыратуга, ашламаларның югары дозасын кертүгә, су сибү һәм йомшару ешлыгын арттыруга, кайгырту вакытын жентекләп үтәүгә, газоннар чабуга бәйле.

7.39. Зиратларның яшел урыннары кирәкле регулярлык белән сугарылырга тиеш. Сугару нормалары һәм сугару сроклары үсемлек районының климат шартларына туры китереп билгеләнә.

7.40. Үсентеләрне яшелләндерү һәм карау эшләрен башкарганда туфракны эшкәртү, жирне йомшарту, казу, тырмалау, культуралаштыру, ашламалар кертү, агач һәм куак утырту, үлән орлыклары чәчү, киртә кисү һәм таж кисү, газоннар чабу һәм су сибү өчен машиналар, механизмнар һәм махсус җайланмалар кулланырга мөмкин.

7.41. Зеленодольск шәһәрәндә урнашкан зиратларның үсентеләрен даими чабу һәм газоннар чабу үз эченә ала: партерлы газоннар – вегетация өчен – 7 тапкыр, бакчачылар - 3-4 тапкыр. Куаклардан киртәләренә кисүне һәм формалаштыруны жәй дәвамында 1-2 тапкыр, бордюрларны 3-4 тапкыр үткәрергә кирәк.

8. Зират эчтәлегә

8.1. Зиратларны карап тоту буенча эшләр башкаруга муниципаль заказ формалаштыру һәм урнаштыру, Россия Федерациясе законнары таләпләрен үтәп, Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты (алга таба – ЗМР Башкарма комитеты) тарафыннан башкарыла.

8.2. Зиратларны карап тоту буенча эшләрне башкаруга документларда түбәндәге чаралар булырга тиеш: зиратларны карап тоту, агымдагы ремонт, капитал ремонтлау; хәрби, мактаулы, тугандаш каберлекләренә, шулай ук дәүләт саклавындагы башка каберлекләренә һәм һәйкәлләренә карап тоту; Советлар Союзы Геройларының, Россия Федерациясе Геройларының каберләрен һәм кабер ташларын, якин туганнары булмаганда, Дан орденының тулы кавалерларын тоту, эгәр мондый каберләр һәм кабер ташлары зиратлар

Территориясендә булса; муниципаль заказның тиешле үтәлешен контрольдә тоту.

8.3. Зиратларга хезмэт күрсэтүче оешмалар моны муниципаль заданиедә (заказда) каралган очракта тээмин итэргә тиеш:

- зиратның 20 гектарга кимендә 2 сакчысы булу;
- әгәр мондый жиһазлар һәм техника булса, электр, жылылык һәм башка инженер жиһазларын, жиһ техникасын төзек хәлдә тоту, транспорт чаралары;
- ачык яктырту;
- керү зонасында зиратның исеме, аның (милек формасы) һәм эш режимы, зират планы белән стенд һәм әлеге Тәртипнең 4.6, 4.7 пунктларында күрсәтелгән мәгълүматны үз эченә алган белешмә-мәгълүмат стенды күрсәтелгән элмә такта булу;
- зиратлар территориясендә урнашкан административ биналарны, корылмаларны, корылмаларны тиешенчә тоту;
- юлларны, юлларны, гомуми файдаланудагы урыннарны, зиратларны тиешенчә карап тоту;
- зиратлар территориясен көнкүреш чүп-чарыннан, коелган яфраклардан һәм агач ботакларыннан, кар ботакларыннан (кар катламы тыгызланган) көндәлек жыештыру;
- коры һәм аварияле агачларны вакытында кисеп алу, аларны зиратлардан чыгару;
- язгы-жәйге чорда (майдан августка кадәр кертеп) зират территориясендәге үләннәрне чабу, газоннарны чабудан чистарту;
- чүп-чарны көнкүреш чүп-чарыннан чистарту һәм чүп жыючыларны айга 3 тапкыр чистарту, зиратларга күпләп бару чорында-атнага 3 тапкыр;
- зират, коммуналь калдыклар территорияләрен жыештырудан калдыклар чыгару;
- килүчеләр өчен сыек көнкүреш калдыкларын бәдрәфләрдән чыгару;
- су белән тээмин итү системасы куелмаган зиратларга су ташу;
- каты капланган аллея белән механикалаштырылган һәм кул белән кар чистарту;
- Күмү урыннарын карау өчен гражданнарга бушлай инвентарь бирү (көрәк, тырма, чиләк һ. б.);
- Күмү урыннарын карау буенча хезмэт күрсәтү;
- янғын куркынычсызлыгы кагыйдәләрен үтәү.

8.4. Зиратларга хезмэт күрсәтүче оешмалар тарафыннан күрсәтелә торган ритуаль хезмәтләр турында мәгълүмат зиратларның белешмә-мәгълүмат стендында, шулай ук бу оешмаларның рәсми сайтында Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырылырга тиеш.

Зиратлар территориясендә эшчәнлек алып баручы башка оешмалар үзләренең интернет-порталларында күрсәтелә торган ритуаль хезмәтләр турында мәгълүмат урнаштырырга тиеш.

8.5. Зиратларга хезмэт күрсәтүче оешмалар атнага кимендә 1 тапкыр зират территорияләрен тикшерергә һәм, житешсезлекләр һәм ватылулар ачкыланган очракта, кирәкле ремонт ясарга тиеш. Күрсәтелгән эшләрнең конкрет сроклары ЗМР Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

8.6. Хәрби, мактаулы, тугандаш каберлекләрне, шулай ук дәүләт саклавындагы башка каберлекләрне һәм һәйкәлләрне карап тоту һәм төзекләндерү зиратларга хезмәт күрсәтүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

Советлар Союзы Геройларының, Россия Федерациясе Геройларының яки Дан орденының тулы кавалерларының каберләрен һәм каберләрен карап тоту һәм төзекләндерү, әгәр каберләр һәм каберләр зиратлар территориясендә булса, зиратларга хезмәт күрсәтүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

8.7. Әлеге Тәртипнең 8.6 пунктында каралмаган очракларда Күмү урыннарын карап тотуны һәм төзекләндерүне күмү урыннары теркәлгән затлар башкара.

Күмү урыннары теркәлгән затларга күмү урыннары, шул исәптән кабер корылмалары (кабер ташлары), койма, чәчәк түтәлләре, тиешле хәлдә булырга тиеш.

Күмү урыннары теркәлгән затлар кушуы буенча, әлеге чаралар килешүгә нигезләнеп жирләү эше мәсьәләләре буенча махсус хезмәтләр, зиратларга хезмәт күрсәтүче оешмалар, Күмү һәм күмү эше өлкәсендә эшчәнлек алып баручы башка хужалык итүче субъектлар тарафыннан башкарылырга мөмкин.

9. Зират территорияләрен карау буенча ижтимагый чаралар

9.1. Гражданның зиратларга көн саен 8-00 сәгатътән 17-00 сәгатъкә кадәр керү мөмкинлеген ачык.

Зиратларны карап тоту буенча төп ижтимагый чаралар (өмәләр, чәршәмбе) ел саен апрель һәм май айларында, бәйрәмнәр һәм истәлекле даталар (ата-аналар көне, Беренче май бәйрәмнәре, Жиңгү көне, Пасха, Ураза бәйрәме, Корбан бәйрәме һәм башка дини бәйрәмнәр), шулай ук алдагы чорда ике тапкыр үткәрелә.

9.2. Зиратларга хезмәт күрсәтүче ЗМР башкарма комитеты һәм оешмалар зиратларда өмәләр һәм чәршәмбе өмәләрен үткәрүдә инициатив төркемнәргә һәм берләшмәләргә урып-жыю инвентаре бүлөп бирү һәм махсус техника бирү юлы белән ярдәм итәләр.

9.3. Зиратларның территорияләрен карау буенча ижтимагый чаралар оештыруны Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты гамәлгә ашыра.

Татарстан Республикасы
Зеленодольск шәһәрәндә
Ижтимагый һәм дини
тәртиптзге зиратларны
оештыру һәм тоту тәртибенә
2 нче кушымта

Выдано г-ну (ке) _____		Произведено
повторное захоронение в _____		
в том что он (она) является _____		могилу
владельцем захоронения и		
надгробных _____		
сооружений:		
Могила умершего _____		умершего "____"
_____ г.		
захороненного на _____		
кладбище, участок N _____,		ряд _____
(Ф.И.О.) _____		
Надгробные сооружения _____		и зарегистрировано
в книге под _____		
_____		номером
Инвентарный номер _____		
Установлено "____" _____		г. "____" _____
_____ г.		
М.П. Директор кладбища _____		М.П. Директор
кладбища _____		

